

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І.МЕЧНИКОВА
Кафедра політології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Майя НІКОЛАЄВА

“ вересня ” 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Міжнародні відносини: теорія та сучасність

Рівень вищої освіти: *перший (бакалаврський)*

Галузь знань: *05 – Соціальні та поведінкові науки*

Спеціальність: *052 – Політологія*

Освітньо-професійна програма: *Політологія*

ОНУ
2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Міжнародні відносини: теорія та сучасність». – Одеса: ОНУ, 2022. – 21 с.

Розробники: **Кадук Наталя Іванівна** – доцент кафедри політології, кандидат політичних наук, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології
 Протокол № 1 від “29” 08 2022 р.
 Завідувач кафедри _____ (Василь ПОПКОВ)
 (підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОПІ Політологія
 _____ (Марія МІЛОВА)
 (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету міжнародних відносин, політології та соціології
 Протокол № 1 від “30” 08 2022 р.
 Голова НМК _____ (Олег ХОРОШИЛОВ)
 (підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
 Протокол № 1 від “28” 08 2023 р.
 Завідувач кафедри _____ (В. Попков)
 (підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
 Протокол № ____ від “ ____ ” _____ 20__ р.
 Завідувач кафедри _____ (_____)
 (підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 4 годин – 120 змістових модулів – 4 ІНДЗ* – презентації, реферати	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>052 Політологія</u> (код і назва) Рівень вищої освіти: <u>Перший (бакалаврський)</u>	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
		3-й	4-й
		Семестр	
		6-й	7-й
		Лекції	
		20 год.	12 год.
		Практичні	
		20 год.	-
		Самостійна робота	
		80 год.	108 год.
		у т.ч. ІНДЗ	
Форма підсумкового контролю: іспит			

Робоча програма розроблена відповідно до освітньої програми підготовки **бакалавра спеціальності 052 Політологія**.

Дана навчальна дисципліна є теоретичною основою сукупності знань та вмінь, що формують профіль фахівця в області політології. Засвоєння даної дисципліни дасть можливість методологічно обґрунтувати та системно упорядкувати теоретичні уявлення фахівця як про міжнародні відносини, загалом, так і окремі їх сфери, зокрема.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні відносини: теорія та сучасність» є теоретична база вивчення та осмислення міжнародних відносин.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу. Навчальна дисципліна «Міжнародні відносини: теорія та сучасність» базується на знаннях з таких дисциплін, як «Філософія», «Історія України. Політична історія України», «Світова політика Нового та Новітнього часу», «Країнознавство», «Політична географія», «Сучасна зарубіжна політологія» та є основою для вивчення дисциплін «Зовнішня політика України», «Міжнародні організації», «Політика європейської інтеграції», «Національні інтереси та національна безпека України», «Україна у світовій спільноті» та ін.

Робоча програма навчальної дисципліни є логічно завершеною, самостійною, цілісною частиною навчального плану, засвоєння якої передбачає проведення підсумкового контролю у формі іспиту.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є засвоєння сучасних наукових концепцій, понять та методів дослідження міжнародних відносин, формування та розвиток у студентів цілісних теоретичних уявлень про міжнародні відносини як специфічну сферу суспільних відносин.

Завданнями дисципліни є:

- вироблення цілісного теоретичного бачення історії і сучасного стану міжнародних відносин;

- засвоєння основних теоретичних підходів і методів дослідження міжнародних відносин;
- формування навички аналітичної роботи в галузі міжнародних досліджень.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

<i>Інтегральна компетентність (ІК):</i>	
ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.
<i>Загальні компетентності (ЗК):</i>	
ЗК01	Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК05	Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
<i>Спеціальні (фахові) компетентності (СК):</i>	
СК01	Здатність використовувати категорійно – понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.
СК04	Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.
СК07	Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.
СК08	Здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

Очікувані результати навчання.

РН01	Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.
РН03	Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності.
РН06	Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності.
РН08	Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.
РН09	Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.
РН14	Застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.
РН15	Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.
РН16	Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань

В результаті вивчення курсу студент повинен **ЗНАТИ:**

- основні засади теорії міжнародних відносин як науки;
- зміст понятійно-категоріального апарату теорії міжнародних відносин;

- основні напрями та наукові школи в теорії міжнародних відносин;
- типологію та функціональні особливості суб'єктів міжнародних відносин;
- найважливіші форми міжнародної співпраці;
- евристичні та прикладні можливості теорії міжнародних відносин для аналізу сучасної системи міжнародних відносин; .
- основні періоди історії міжнародних відносин;
- актуальні проблеми та перспективи розвитку системи міжнародних відносин у XXI ст.;
- роль і місце України в сучасних міжнародних відносинах.

ВМІТИ:

- самостійно досліджувати структуру, завдання та функції теорії міжнародних відносин;
- використовувати поняття та категорії ТМВ для аналізу сфери міжнародних відносин та робити теоретичні узагальнення;
- аналізувати цілі та інтереси учасників міжнародних відносин;
- аналізувати форми міжнародної співпраці на сучасному етапі суспільного розвитку;
- аналізувати події сучасного міжнародного життя, виходячи із постулатів сучасних теорій міжнародних відносин;
- оцінювати зовнішньополітичні стратегії держав на сучасному етапі;
- ранжувати акторів міжнародних відносин за рівнем їх впливовості;
- визначати властивості багатополлярної системи міжнародних відносин;
- здійснювати порівняльний аналіз ролі і значення локальних цивілізацій у однополлярній та багатополлярній системах міжнародних відносин;
- характеризувати вплив великих держав на еволюцію сучасних системи міжнародних відносин.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 48 аудиторних годин та 72 годин самостійної роботи, що становить 4 кредитів ЄКТС.

3. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретичні концепції міжнародних відносин

Тема 1. Теорія міжнародних відносин як наука. Міжнародні відносини як суспільно-історичний феномен.

Мета і завдання курсу. Міжнародні відносини як суспільно-історичний феномен. Основні підходи до визначення міжнародних відносин. Історична еволюція міжнародних відносин. Історія теорії міжнародних відносин як науки та навчальної дисципліни. Складності при визначенні об'єкту та предмету теорії міжнародних відносин. Об'єктно-предметне поле теорії міжнародних відносин: сучасне розуміння. Місце теорії міжнародних відносин в системі суспільно-політичних наук.

Тема 2. Класична школа в теорії міжнародних відносин.

Міжнародні відносини в історії соціально-політичної думки. Етапи становлення теорії міжнародних відносин як науки. Античність: зародження основних традицій в інтерпретації міжнародних відносин. Ідея війни і миру в політичній думці Середньовіччя та епоху Відродження (Тома Аквінський, Данте Аліг'єрі, Н.Макіавеллі). Ідея вічного миру та універсальної міжнародної організації в політичній думці XV-XVIII ст. Теорія державного суверенітету (Ж.Боден), ідеї міжнародної анархії (Т.Гоббс), балансу сил (лорд Болінброк, Е. де Ваттель, Д.Юм) як теоретичні передумови політичного реалізму. Теорія війни (Й.Фіхте, Г.Гегель, Клаузевіц). Класичні теорії міжнародних відносин. Політичний реалізм та його основні концепції. Політичний ідеалізм та його основні засади.

Тема 3. Геополітичні концепції міжнародних відносин.

Генезис геополітики. Рівні геополітики. Тенденції розвитку геополітики. Методологічні основи геополітики. Виникнення класичної геополітичної науки. Німецький політичний географ Фрідріх Ратцель (1844- 1904). Сім законів просторового зростання (експансії) держав. «Геополітика» Рудольфа Челлена. Концепція атлантизму. Геополітика морської держави А.Мехена. «Вплив морської сили на історію». Шість критеріїв статусу держави. Формула морської могутності. Етапи світового панування США. Ідеї Ніколаса Джона Спайкмена. Рімленд. Правила світового панування. «Атлантичний континент». Концепція Хелфорда Джона Маккіндера (1861-1947). «Географічна вісь історії». Світовий острів. Осьовий ареал (Хартленд). Внутрішній півмісяць. Зовнішній півмісяць. Епохи геополітичної історії людства. Три правила світової політики. Карл Хаусгофер (1869-1946) про утворення вісі «Берлін – Москва – Токіо». Геополітична концепція євразійства та її ідейні доміанти. Автаркія великих просторів. Вплив геополітичних стратегій на міжнародні відносини.

Тема 4. Сучасні школи і напрямки в теорії міжнародних відносин.

«Великі дебати» в теорії міжнародних відносин: неореалізм та неолібералізм. Сучасні теорії міжнародних відносин (біхевіоризм, критицизм, соціологія міжнародних відносин, функціоналізм тощо). Теорія міжнародних відносин: доробок українських науковців.

Тема 5. Категоріальний апарат теорії міжнародних відносин. Механізм та процес прийняття зовнішньополітичних рішень.

Основні категорії та поняття теорії міжнародних відносин. Дискусії щодо понять «міжнародні відносини», «міждержавні відносини», «міжнародна політика», «світова політика», «зовнішня політика». Міжнародний актор: підходи до визначення та види. Держава та недержавні актори. Методичний інструментарій теорії міжнародних відносин. Загальнонаукові методи. Математичні методи. Політологічні методи.

Тема 6. Закономірності міжнародних відносин.

Загальноісторичні закономірності міжнародних відносин. Повторюваність та випадок у суспільних відносинах загалом та міжнародних відносинах зокрема. Прогностичні методи у міжнародних відносинах: особливості практичного застосування, евристичний потенціал. Закономірності як основа для прогнозу та моделювання. Глобалізація як закономірність розвитку світового співтовариства.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Система і структура міжнародних відносин.

Тема 7. Структурні особливості міжнародних відносин.

Поняття і структура міжнародних систем. Ієрархія міжнародних систем. Класифікація міжнародних систем Мортон Каплана. "Модель розривів" в системному підході Орана Янга. Класифікація міжнародних систем за Йоханом Галтунгом. Теорія цивілізаційних систем Дж. Моделскі. Взаємодії системи з її середовищем. Глобалізація міжнародного середовища.

Тема 8. Учасники міжнародних відносин.

Типи учасників міжнародних відносин: держави, міжнародні організації, суспільні групи, фізичні особи.

Сутність і роль держави у сучасній політичній системі світу. Проблема державного суверенітету в контексті теорій глобалізації.

Міжурядові організації як механізм регуляції міжнародних відносин. Неурядові учасники міжнародних відносин: міжнародні неурядові організації, транснаціональні корпорації, регіони та міста, індивіди.

Тема 9. Цілі, засоби і стратегії учасників міжнародних відносин.

Про зміст понять «мета» і «засоби». Стратегія як єдність цілей і засобів. Загальне уявлення про стратегію. Велика стратегія. Стратегії врегулювання криз. Стратегії миру. Стратегія і дипломатія.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. Актуальні проблеми сучасних міжнародних відносин

Тема 10. Міжнародна безпека.

Сутність поняття «безпека» та основні теоретичні підходи до її визначення. Міжнародні безпека та її особливості. Основні загрози міжнародній безпеці. Зміна середовища безпеки і нові глобальні виклики міжнародній безпеці. Механізми підтримання міжнародної безпеки. Нові концепції безпеки.

Тема 11. Етико-правові проблеми міжнародних відносин. Проблема «сили» в теорії міжнародних відносин.

Історичні форми й особливості регулятивної ролі міжнародного права. Особливості сучасного міжнародного права і його основні принципи. Концепція гуманітарного втручання. Взаємодія права й моралі в міжнародних відносинах. Співвідношення права, сили та етики у сучасних міжнародних відносинах. Поняття «сили» у міжнародних відносинах. «Фактор сили».

Тема 12. Міжнародні конфлікти та шляхи їх урегулювання.

Сутність та функції міжнародного конфлікту. Структура конфлікту. Стадії розвитку конфлікту. Позитивні та негативні наслідки конфлікту.

Традиційна типологія конфліктів. Політичні, економічні та ідеологічні типи міжнародних конфліктів. Класифікація конфліктів за ознакою їх інтернаціоналізації, особливостями врегулювання та за засобами, що використовуються. Конфлікти інтересів, цінностей та ідентифікації. Поділ конфліктів на симетричні та асиметричні.

Питання врегулювання, розв'язання та запобігання міжнародних конфліктів. Види діяльності з підтримки міжнародного миру та безпеки. Роль переговорного процесу у врегулюванні конфліктів.

Тема 13. Міжнародне співробітництво.

Поняття і типи міжнародного співробітництва. Міждержавне співробітництво з позицій політичного реалізму. Теорія міжнародних режимів. Соціологічний підхід до аналізу міжнародного співробітництва. Співробітництво та інтеграційні процеси. Форми міжнародного співробітництва: історична ретроспектива та сучасність.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4. Глобалізація міжнародних відносин в умовах постбіполярності та багатополлярності.

Тема 14. Проблеми міжнародних відносин у пострадянський період.

Завершення «холодної війни». Геополітичне значення зникнення наддержави і крах двополосної структури повоєнних міжнародних відносин. Значення незалежності України для Європи. Європейська та євразійська орієнтація на колишньому радянському просторі. Системоутворююча роль світових війн ХХ ст. Воєнний і силовий потенціал — головний вимір великодержавності. Завершення ери «холодної війни» і припинення існування «Ялтинсько-Потсдамського порядку».

Дискусії щодо проблем міжнародних відносин після завершення «холодної війни». Концепція «кінця історії» Ф.Фукуями. Концепції «зіткнення цивілізацій» С. Хантінгтона. Геополітичні концепції З.Бжезинського. Світ-системний аналіз І.Валерстайна у сучасних міжнародних відносинах.

Тема 15. Нові параметри безпеки та роззброєння в умовах постконфронтаційного порядку.

Ракетно-ядерна зброя в Україні, Білорусі та Казахстані й контекст нерозповсюдження ядерної зброї. Позиції США, Росії та України. Гарантії безпеки ядерних держав. Підписання договорів СНО-1 і СНО-2. Приєднання України до договору СНО-1. Проблема розширення НАТО на Схід. Хартія Україна — НАТО. Взаємовідносини НАТО і НБСЄ. Перетворення НБСЄ на ОБСЄ. Заходи попередження розповсюдження звичайної зброї в багатополлярному світі.

Тема 16. Особливості розвитку регіональних систем в умовах постбіполярності та багатополлярності.

Ізраїльсько-палестинські переговори у 90-х роках ХХ ст. Нова фаза замкненого кола насильства в ізраїльсько-палестинській конфронтації на початку ХХІ ст. (2001–2002 рр.). Позиції США і Росії з близькосхідної проблеми. Програма ООН і МАГАТЕ з ліквідації зброї масового знищення в Іраку. Економічні санкції проти Іраку. Громадянська війна в Афганістані у 90-х роках ХХ ст. Рух талібан і вахабізм у системі світового тероризму. Курдське питання. Прагматичний підхід Китаю до країн Заходу в 90-х роках ХХ ст. Принцип “дві системи — одна держава” для вирішення проблеми Тайваню. Розвиток АСЕАН. Протистояння двох Кореї. КНДР і створення ракетного потенціалу. Створення Асоціації регіонального співробітництва в Південній Азії. Діяльність ОАД. Інтеграційні процеси НАФТА. Діяльність ОАЄ у нових умовах.

Тема 17. Перспективи розвитку системи міжнародних відносин у ХХІ ст.

Тенденції формування багатополярного світу на порубіжжі ХХ–ХХІ ст. Політична глобалістика про цивілізаційну парадигму ХХІ ст. Моно- і багатополярна перспективи як нового світопорядку, так і зміни існуючих регіональних і створення нових субрегіональних комплексів. Перспективи перенесення центру протистояння Схід — Захід на лінію Південь–Північ. Дихотомія Європа і Євразія в системі міжнародних відносин ХХІ ст. Прагнення гуманізувати міжнародні відносини. Нові тенденції у зміні розкладу сил на міжнародній арені після трагічних подій 11 вересня 2001 р. у США. Неприйнятність відтворення в майбутньому гегемонії одного з полюсів у глобальній системі міжнародних відносин. Подальше загострення глобальних проблем сучасності й можливості їх розвитку у ХХІ ст.

Тема 18. Україна в контексті сучасних міжнародних відносин.

Основні принципи, завдання та напрями зовнішньої політики України. Україна і міжнародні організації світового і регіонального рівнів. Курс України на інтеграцію в європейські та євроатлантичні структури. Участь українських військовослужбовців у миротворчих операціях. Роль українського чинника в системі стабільності в Європі.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		л	п/с	ср		л	п/с	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Теоретичні концепції міжнародних відносин								
Тема 1. Теорія міжнародних відносин як наука. Міжнародні відносини як суспільно-історичний феномен	5	1	1	3	5	1	-	4
Тема 2. Класична школа в теорії	5	1	1	3	5	1	-	4

міжнародних відносин								
Тема 3. Геополітичні концепції міжнародних відносин	5	1	-	4	5	-	-	5
Тема 4. Сучасні школи і напрямки в теорії міжнародних відносин	5	1	2	1	5	-	-	5
Тема 5. Категоріальний апарат теорії міжнародних відносин.	5	1	-	4	5	1	-	4
Тема 6. Закономірності міжнародних відносин	5	1	-	4	5	1	-	4
Разом за змістовим модулем 1	30	6	4	19	30	4	-	26
Змістовий модуль 2. Система і структура міжнародних відносин								
Тема 7. Структурні особливості міжнародних відносин	10	2	2	6	10	1	-	9
Тема 8. Учасники міжнародних відносин	10	1	1	8	10	1	-	9
Тема 9. Цілі, засоби і стратегії учасників міжнародних відносин	10	1	1	8	10	-	-	10
Разом за змістовим модулем 2	30	4	4	22	30	2	-	28
Змістовий модуль 3. Актуальні проблеми сучасних міжнародних відносин								
Тема 10. Міжнародна безпека	7	1	1	5	7	1	-	6
Тема 11. Етико-правові проблеми міжнародних відносин. Проблема «сили» в теорії міжнародних відносин	7	1	1	5	7	1	-	6
Тема 12. Міжнародні конфлікти та шляхи їх урегулювання	8	1	2	5	8	1	-	7
Тема 13. Міжнародне співробітництво	8	1	2	5	8	1	-	7
Разом за змістовим модулем 3	30	4	6	20	30	4	-	26
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4. Глобалізація міжнародних відносин в умовах постбіполярності та багатополарності								
Тема 14. Проблеми міжнародних відносин у пострадянський період.	6	1	-	5	6	-	-	6
Тема 15. Нові параметри безпеки та роззброєння в умовах постконфронтаційного порядку.	6	1	-	5	6	-	-	6
Тема 16. Особливості розвитку регіональних систем в умовах постбіполярності та багатополарності	6	1	2	3	6	-	-	6
Тема 17. Перспективи розвитку системи міжнародних відносин у XXI ст.	6	1	2	3	6	1	-	5
Тема 18. Україна в контексті сучасних міжнародних відносин	6	2	2	2	6	1	-	5
Разом за змістовим модулем 4	30	6	6	18	30	2	-	28
Усього годин	120	20	20	80	120	12	-	108

ІНДЗ* – за наявності

5. Теми семінарських занять
Семінарські заняття не передбачені.

6. Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

з/п		годин
1	Практичне заняття 1. Теорія міжнародних відносин як наука. Міжнародні відносини як суспільно-історичний феномен	1
2	Практичне заняття 2. Класична школа в теорії міжнародних відносин	1
3	Практичне заняття 3 Сучасні школи і напрямки в теорії міжнародних відносин	2
4	Практичне заняття 4. Структурні особливості міжнародних відносин	2
5	Практичне заняття 5. Учасники міжнародних відносин. Цілі, засоби і стратегії учасників міжнародних відносин	2
6	Практичне заняття 6. Міжнародна безпека	1
7	Практичне заняття 7. Етико-правові проблеми міжнародних відносин. Проблема «сили» в теорії міжнародних відносин	1
8	Практичне заняття 8. Міжнародні конфлікти та шляхи їх урегулювання	2
9	Практичне заняття 9. Міжнародне співробітництво	2
10	Практичне заняття 10. Особливості розвитку регіональних систем в умовах постбіполярності та багатополарності	2
11	Практичне заняття 11. Перспективи розвитку системи міжнародних відносин у XXI ст.	2
12	Практичне заняття 12. Україна в контексті сучасних міжнародних відносин	2
	Разом	20

7. Теми лабораторних занять
Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Види завдань	Кіл-ть годин
1	Тема 1. Теорія міжнародних відносин як наука. Міжнародні відносини як суспільно-історичний феномен	Опрацювання додаткової літератури. Складання конспекту. Підготовка за переліком питань до практичного заняття. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань.	3
2	Тема 2. Класична школа в теорії міжнародних відносин	Опрацювання додаткової літератури. Складання конспекту. Підготовка за переліком питань до практичного заняття. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань.	3
3	Тема 3. Геополітичні концепції міжнародних відносин	Опрацювання додаткової літератури. Складання конспекту. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань.	4
4	Тема 4. Сучасні школи і напрямки в теорії міжнародних відносин	Опрацювання додаткової літератури. Складання конспекту. Підготовка за переліком питань до практичного заняття. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань.	1

5	Тема 5. Категоріальний апарат теорії міжнародних відносин.	Опрацювання додаткової літератури. Складання конспекту. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань.	4
6	Тема 6. Закономірності міжнародних відносин	Опрацювання додаткової літератури. Складання конспекту. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань.	4
7	Тема 7. Структурні особливості міжнародних відносин	Опрацювання додаткової літератури. Складання конспекту. Підготовка за переліком питань до практичного заняття. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань.	6
8	Тема 8. Учасники міжнародних відносин	Опрацювання додаткової літератури. Складання конспекту. Підготовка за переліком питань до практичного заняття. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань.	8
9	Тема 9. Цілі, засоби і стратегії учасників міжнародних відносин	Опрацювання додаткової літератури. Складання конспекту. Підготовка за переліком питань до практичного заняття підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань.	8
10	Тема 10. Міжнародна безпека	Опрацювання додаткової літератури. Складання конспекту. Підготовка за переліком питань до практичного заняття. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань.	5
11	Тема 11. Етико-правові проблеми міжнародних відносин. Проблема «сили» в теорії міжнародних відносин	Опрацювання додаткової літератури. Складання конспекту. Підготовка за переліком питань до практичного заняття. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань.	5
12	Тема 12. Міжнародні конфлікти та шляхи їх урегулювання	Опрацювання додаткової літератури. Складання конспекту. Підготовка за переліком питань до практичного заняття. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань.	5
13	Тема 13. Міжнародне співробітництво	Опрацювання додаткової літератури. Складання конспекту. Підготовка за переліком питань до практичного заняття. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань	5
14	Тема 14. Проблеми міжнародних відносин у пострадянський період.	Опрацювання додаткової літератури. Складання конспекту. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань.	5
15	Тема 15. Нові параметри безпеки та роззброєння в умовах постконфронтаційного	Опрацювання додаткової літератури. Складання конспекту. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань.	5

	порядку.		
16	Тема 16. Особливості розвитку регіональних систем в умовах постбіполярності та багатополарності	Опрацювання додаткової літератури. Складання конспекту. Підготовка за переліком питань до практичного заняття. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань.	3
17	Тема 17. Перспективи розвитку системи міжнародних відносин у ХХІ ст.	Опрацювання додаткової літератури. Складання конспекту. Підготовка за переліком питань до практичного заняття. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань.	3
18	Тема 18. Україна в контексті сучасних міжнародних відносин	Опрацювання додаткової літератури. Складання конспекту. Підготовка за переліком питань до практичного заняття. Підготовка за переліком питань для самостійної роботи. Підготовка індивідуальних завдань.	2
	Разом		80

Питання для самостійної роботи

1. Поміркуйте над співвідношенням предмету політології та теорії міжнародних відносин.
2. Визначте причину домінування нормативізму в дослідженні міжнародних відносин в минулому.
3. Які історичні події ХУІІ-ХУІІІ ст. зумовили появу теорій державного суверенітету та балансу сил?
4. Визначте теоретичні витoki політичного реалізму.
5. Порівняйте базові принципи класичного реалізму та ідеалізму.
6. Порівняйте класичний та сучасний етап реалізму.
7. Порівняйте основні течії неолібералізму.
8. Визначте основні регулятори міжнародних взаємодій в контексті основних теорій міжнародних відносин.
9. Визначте основних учасників міжнародних відносин в контексті теорій міжнародних відносин.
10. Витoki та періодизація процесу глобалізації.
11. Розвиток технологій як чинник посилення глобалізаційних процесів.
12. Наслідки глобалізації для сучасного світу. Антиглобалізм, його міжнародно-політичні аспекти.
13. Існує думка, що однополярність суперечить природі міжнародних систем. Чи згодні Ви з цим твердженням? Обґрунтуйте свою відповідь.
14. Проаналізуйте історичні типи систем міжнародних відносин – “європейський концерт” (Віденську), Версальсько-Вашингтонську та Ялтинсько-Потсдамську.
15. Подумайте, який тип міжнародної системи формується на сучасному етапі. Обґрунтуйте свою відповідь.
16. Прослідкуйте на прикладах взаємозв'язок інтересів та цілей суб'єктів міжнародних відносин.
17. З'ясуйте співвідношення понять «актор» та «суб'єкт» міжнародних відносин. Чи завжди учасник є суб'єктом в міжнародних відносинах. Аргументуйте свою думку прикладами.
18. З'ясуйте співвідношення понять «суб'єкт міжнародних відносин» та «суб'єкт міжнародного права».
19. Сучасна держава – відмираючий актор чи активний учасник міжнародних відносин?
20. Що відбувається з суверенітетом держави в умовах глобалізації?
21. Чим відрізняються сучасні підходи розуміння безпеки від традиційних?
22. Порівняйте режим колективної безпеки та режим безпеки на основі співробітництва.

23. Що таке «порогові держави»?
24. Війна як вияв сили в міжнародних відносинах.
25. Тероризм як вияв насилля в світовій політиці. Особливості тероризму в сучасних міжнародних відносинах.
26. Технології та інформація як джерела сили та чинники її трансформації.
27. Як співвідносяться поняття «влада» і «сила»?
28. Які причини зумовлюють зростання ваги співробітництва у міжнародних процесах.
29. Визначте особливості протікання сучасних конфліктів.
30. Визначте особливості переговорів в умовах конфлікту та співробітництва.
31. Обґрунтуйте твердження, що переговори є процесом, який присутній як у конфліктних, так і кооперативних процесах.
32. Заходи попередження розповсюдження звичайної зброї в багатополлярному світі.
33. Нові обриси системи міжнародної та європейської безпеки на межі 80–90-х років ХХ ст.. Трансформація НАТО.
34. Ізраїльсько-палестинські переговори у 90-х роках.
35. Позиції США і Росії з близькосхідної проблеми.
36. Економічні санкції проти Іраку.
37. Громадянська війна в Афганістані у 90-х роках
38. Прагматичний підхід Китаю до країн Заходу в 90-х роках.
39. Принцип “дві системи — одна держава” для вирішення проблеми Тайваню.
40. КНДР і створення ракетного потенціалу.
41. Політична глобалістика про цивілізаційну парадигму ХХІ ст.
42. Гуманізація міжнародних відносин.
43. Подальше загострення глобальних проблем сучасності й можливості їх розвитку у ХХІ ст.
44. Проблема недопущення третьої світової війни та роль у цьому процесі превентивної дипломатії.
45. Нові тенденції у зміні розкладу сил на міжнародній арені після трагічних подій 11 вересня 2001 р. у США.
46. Історичні передумови, що детермінували положення України у світовому співтоваристві.
47. Зовнішньополітичні пріоритети України.
48. Україна в новому світовому порядку. Геополітичні інтереси України.
49. Пріоритетні функції зовнішньої політики України.
50. Міжнародний імідж України та фактори, що його детермінують.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

Тема: Захист національних інтересів України в сучасній системі міжнародних відносин.

Необхідно провести дослідження та підготувати доповідь щодо участі України в діяльності однієї з міжнародних міжурядових організацій (за вибором здобувача вищої освіти).

Методичні рекомендації до виконання:

1. Кожен здобувач вищої освіти обирає один національний інтерес України (Див.: Закон України «Про національну безпеку України», 2018 р. можна знайти за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>).

2. Проаналізувати особливості захисту цього національного інтересу України на субрегіональному, регіональному та глобальному рівнях.

Структура дослідження:

✓ Дати загальну характеристику обраного Вами національного інтересу України.

- ✓ Охарактеризувати наявні механізми захисту цього національного інтересу України на субрегіональному, регіональному та глобальному рівнях.
 - ✓ Визначити актуальні проблеми захисту цього національного інтересу України на субрегіональному, регіональному та глобальному рівнях та запропонувати шляхи їх вирішення.
 - ✓ Оцінити перспективи захисту цього національного інтересу України на субрегіональному, регіональному та глобальному рівнях в контексті провідних тенденцій розвитку сучасного світу.
3. Підготувати доповідь та оформити її у вигляді реферату або презентації.
 4. Презентувати доповідь під час підсумкового практичного заняття у форматі «круглого столу».

9. Методи навчання

Методи навчання, які використовуються, спрямовані на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти з метою ефективного розв'язання навчально-виховних завдань, а саме:

- *словесні*: лекції (проблемні лекції, лекції-дискусії), розповідь, пояснення, бесіда, аналіз ситуацій, опитування;
- *наочні*: використання мультимедійних презентацій, мап, схем; презентація студентами результатів власних досліджень;
- *практичні*: практичні заняття, ділові та рольові ігри; різноманітні індивідуальні та групові завдання, робота в малих групах, індивідуальна дослідницька робота під час виконання творчого завдання, виконання тестових завдань, складання термінологічних словників і таблиць, підготовка рефератів та доповідей, самостійна робота з першоджерелами, міжнародними документами та науковою літературою.

10. Форми контролю і методи оцінювання

Поточний та періодичний контроль знань студентів здійснюється на практичних заняттях, консультаціях та частково на лекціях і має на меті перевірку рівня підготовленості студентів з певних розділів (тем) навчальної програми, а також їх готовність до виконання конкретних завдань.

Завдання поточного та підсумкового контролю зводяться до того, щоб: виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу, що вивчається; визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення; виявити ступінь відповідальності студентів і ставлення їх до роботи, встановивши причини, які перешкоджають їх роботі; виявити рівень опанування навичок самостійної роботи і намітити шляхи і засоби їх розвитку; стимулювати інтерес студентів до предмета і їх активність у пізнанні.

Методами контролю є:

- Контроль ведення конспекту лекцій та оцінювання роботи студентів під час лекцій;
- Контроль підготовки та оцінювання активності студентів під час практичного заняття;
- Контроль виконання самостійної роботи;
- Контроль виконання ІНДЗ;
- Тестовий поточний контроль.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими темами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми в рамках навчальної дисципліни тощо. Кожен з білетів містить 3 теоретичні питання.

*Загальну кількість балів (100 бальна система) студент отримує шляхом складання балів за окремі види навчальних завдань.

Критерії та методи оцінювання

Методи	Критерії оцінювання	Бали
Робота під час практичних занять, над аналітичними завданнями, індивідуальними або груповими завданнями тощо.	виставляється здобувачу вищої освіти, який при усній або письмовій відповіді на запитання продемонстрував всебічні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу, вміє грамотно інтерпретувати одержані результати; продемонстрував знання фахової літератури; здатність застосовувати знання на практиці, обґрунтовувати власну думку.	5
Робота індивідуальними навчально-дослідними завдання	виставляється здобувачу вищої освіти коли зміст відповідає темі і розкриває її повною мірою, структура роботи та її оформлення відповідають встановленим вимогам; під час презентації, чітко та стисло викладено основні результати дослідження, використано ілюстративний матеріал, надано повні та обґрунтовані відповіді на питання.	10
Тестування до окремих тем	виставляється здобувачу вищої освіти за одне тестове питання у випадку правильної відповіді. За кожною темою, де передбачено тестування, пропонується 10 тестових питань закритого типу	0,5
За теоретичні питання екзаменаційного білету	здобувач цілком і всебічно розкрив сутність питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити	10

11. Питання для підсумкового контролю

1. Політична наука та теорія міжнародних відносин: проблеми розмежування предметного поля.
2. Місце теорії міжнародних відносин в системі наук про міжнародні відносини. Предмет теорії міжнародних відносин.
3. Значення прикладних емпіричних досліджень у становленні теорії міжнародних відносин як самостійної дисципліни.
4. Методи та техніки дослідження в теорії міжнародних відносин.
5. Класифікація теорій міжнародних відносин.
6. Системний підхід в теорії міжнародних відносин.
7. Поняття та особливості міжнародних відносин.
8. Види та форми міжнародних відносин.
9. Поняття «актор», «суб'єкт» та «учасник» в міжнародних відносинах.
10. Збільшення кількості та різноманітності учасників міжнародних відносин як закономірність розвитку міжнародних відносин, принципи їх взаємодії.
11. Інтерес в міжнародних відносинах: сутність, типологія, ієрархія.
12. Сила та вплив як сутнісна характеристика міжнародних відносин. Елементи сили.
13. Г. Морґентау та Р. Арон про силу та могутність в міжнародних відносинах.
14. Теорія «м'якої» сили Дж. Ная.
15. Теоретичні інтерпретації сили в міжнародних відносинах.
16. Сила та могутність в епоху глобалізації.
17. Функції сили в міжнародних відносинах. Баланс сили.
18. Глобалізація як закономірність розвитку міжнародних відносин
19. Суть, джерела, передумови глобалізації.
20. Вплив геополітики на формування теорії міжнародних відносин.
21. Філософсько-теоретичні джерела політичного реалізму в міжнародних відносинах.

22. Філософсько-теоретичні джерела ідеалізму в теорії міжнародних відносин.
23. Принципи ідеалізму в теорії міжнародних відносин. Ідеалізм в політичній практиці.
24. Неолібералізм та його відмінність від класичного ідеалізму.
25. Принципи реалізму в теорії міжнародних відносин.
26. Шість принципів політичного реалізму Г. Моргентау.
27. Основні принципи та течії неореалізму.
28. Розвиток теорії неореалізму в працях К.Волтца.
29. Принципи неолібералізму та їхній розвиток в теоріях транснаціоналізму та взаємозалежності.
30. Порівняльний аналіз реалізму та ідеалізму в міжнародних відносинах.
31. Порівняльний аналіз неолібералізму та неомарксизму в міжнародних відносинах.
32. Порівняльна характеристика реалізму та неореалізму в міжнародних відносинах.
33. Порівняльний аналіз неолібералізму та неореалізму.
34. Марксизм про міжнародні відносини.
35. Неомарксизм в міжнародних відносинах: течії та принципи.
36. Теорія світо-систем Ф.Броделя та І. Валлерстайна.
37. «Великі дебати», їх зміст та вплив на розвиток теорії міжнародних відносин.
38. Державоцентристський підхід в теорії міжнародних відносин, його історичні підстави та обмеженість в кінці ХХ ст.
39. Особливості та ознаки міжнародних систем.
40. Структурний аспект міжнародних систем.
41. Формування та еволюція міжнародних систем.
42. Типологія міжнародних систем
43. Типологія міжнародних систем М.Каплана.
44. Історичні типи міжнародних систем. Довестфальський період міжнародних відносин.
45. Вестфальська система міжнародних відносин.
46. Віденська система міжнародних відносин.
47. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин.
48. Ялтинсько-Потсдамська система міжнародних відносин.
49. Створення Ліги Націй та її діяльність.
50. Цілі та структура Організації Об'єднаних Націй.
51. Баланс сил як вияв динамічної рівноваги в міжнародній системі.
52. Основні принципи міжнародного права та їх взаємозв'язок з структурою міжнародної системи.
53. Місце міжнародного права та моралі в міжнародних системах.
54. Поняття та структура національного інтересу.
55. Держава як учасник міжнародних відносин. Ознаки міжнародно-політичної суб'єктності держави.
56. Сутність зовнішньої політики.
57. Зовнішня політика: особливості, засоби та форми.
58. Засоби зовнішньої політики держав. Дипломатія і війна як основні засоби реалізації зовнішньої політики.
59. Внутрішня та зовнішня політика держави. Теорії співвідношення внутрішньої та зовнішньої політик.
60. Системний підхід до проблеми взаємозв'язку внутрішньої, зовнішньої та міжнародної політики.
61. Вплив глобалізації на державу та її суверенітет.
62. Вплив міжнародного середовища на внутрішню та зовнішню політику.
63. Типологія недержавних суб'єктів міжнародної політики, їх вплив на міжнародну систему.
64. Міжнародні організації як учасники міжнародних відносин: сутність, ознаки, типологія.
65. Неурядові міжнародні організації та особливості їх впливу на міжнародну політику.
66. Транснаціональні корпорації та їх вплив на міжнародні відносини.

- 67.Індивід в міжнародних відносинах. Відображення впливу індивіда в теоріях міжнародних відносин.
- 68.Поняття та види міжнародних процесів.
- 69.Переговори в міжнародних процесах.
- 70.Сутність та причини міжнародних конфліктів.
- 71.Стадії протікання та способи врегулювання конфліктів.
- 72.Типологія міжнародних конфліктів.
- 73.Поняття та форми міжнародного співробітництва.
- 74.Інтеграційні процеси в міжнародних відносинах. Теорії міжнародної інтеграції.
- 75.Монополосний світ і його геополітичні переваги та вади.
76. Проблеми та перспективи формування багатопольярного світу в умовах сьогодення.
77. Особливості сучасної системи міжнародних відносин.
78. Тенденції розвитку міжнародних відносин на початку ХХІ ст.
- 79.Глобальні проблеми людства та шляхи їх вирішення.
- 80.Спільна зовнішня політика та політика безпеки ЄС: інституційно-правове забезпечення.
- 81.Основні принципи, завдання та напрями зовнішньої політики України.
- 82.Україна в сучасній системі міжнародних відносин.
83. Курс України на інтеграцію в європейські та євроатлантичні структури.
- 84.Україна у процесі ядерного роззброєння.
- 85.Сутність поняття “холодна війна”.
- 86.Утворення і діяльність СНД.
- 87.Еволюція миротворчої діяльності ООН.
- 88.Лісабонський договір та його значення для розвитку ЄС.
- 89.Основні етапи розширення ЄС та їх наслідки.
- 90.Проблеми розширення НАТО на Схід.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний та періодичний контроль												Підсумковий контроль (іспит)	Сума балів	
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2		Змістовий модуль № 3				Змістовий модуль № 4					Індивідуальне самостійне завдання
П1	П2	П3	П4	П5	П6	П7	П8	П9	П10	П11	П12	10	30	
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D		
60-69	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	----------	--	---

13. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни:

- Робоча програма навчальної дисципліни;
- Силабус;
- Навчально-методичні матеріали для лекцій, конспекти (тексти, схеми) лекцій;
- Мультимедійні презентації;
- Плани практичних занять;
- Методичні вказівки (рекомендації) щодо самостійного вивчення дисципліни;
- Навчально-методичні матеріали для поточного, періодичного і підсумкового контролю.

З вищезазначеними навчально-методичними матеріалами можна ознайомитись у Google Класі за посиланням:

<https://classroom.google.com/c/NTkzOTYwMDgzMjgz?cjc=as72iaq>

14. Рекомендована література

Основна література:

1. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол. :В.І. Абрамов, Г.П. Ситник, В.Ф. Смолянюк та ін. / за заг. ред. Г.П.Ситника. – Київ : НАДУ, 2016. – 784 с. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/11/Navchalniy-posibnik-GPNB.pdf>
2. Глобальні проблеми міжнародних відносин та світової політики: безпековий вимір : підруч. ; за заг. ред. д-ра політ. наук, проф. І. В. Алексеєнко / І. В. Алексеєнко, А. І. Курас, А. Х. Маргулов. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 164 с.
3. Єремєєва І. А. Теорії цивілізацій та міжнародні конфлікти : підруч. / І. А. Єремєєва. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 144 с.
4. Ігнат'єв П.М. Геополітичні та гео економічні інтереси у світовій політиці: Підручник. – Чернівці-Київ: Книги-XXI, 2014. – 364 с.
5. Історія міжнародних відносин : підруч. / І. В. Алексеєнко, А. Х. Маргулов , І. А. Єремєєва, М. В. Несправа. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 228 с.
6. Кондратенко О. Ю. Зовнішня політика України 1991–2021 рр.. *Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми*. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. С.81-138. URL: https://ipiend.gov.ua/wpcontent/uploads/2020/11/politychnyi_protsees_u_nezalezunii_ukraini.pdf
7. Міжнародні відносини та зовнішня політика України : підручник / [Ю. В. Пунда, І. П. Козинець, В. С. Клименко та ін.]. – К. : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. – 328 с.
8. Міжнародні відносини та світова політика : навчальний посібник / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В. Бровко ; за заг. ред. д-ра філос. наук, професора О. М. Кузя. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 201 с.
9. Міжнародні відносини та світова політика: підручник / В. А. Манжола, В. Ю. Крушинський, С. П. Галака та ін. – К. : Знання, 2014. – 662 с.
10. Міжнародні системи та глобальний розвиток : підручник / за ред. Л.В. Губерського, В.А. Манжоли. 2-ге вид, перероб. і доповн. – К. :Знання, 2014. – 526 с.
11. Орлова Т. В. Сучасна політична історія країн світу: навч. посіб. – К.: Знання, 2014. – 677 с.

12. Основи теорії міжнародних відносин : навч. посібник / Л. О. Дорош, М. В. Здоровага, О. Я. Івасечко, У. В. Ільницька, О. В. Кукарцев, Ю. Р. Лемко, Ю. Я. Тишкун, Я. Б. Турчин. - Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015.-244 с.
13. Пронь С.В. Міжнародні відносини та зовнішня політика: системна історія 1914–2014 років: навчальний посібник Миколаїв: Іліон, 2014. – 243 с.
14. Соснін О.В. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри): навчальний посібник К.: Видавництво «Коло», 2015. – 520 с.
15. Суб'єктність України в сучасному світі: оцінки, стратегії, прогнози. Аналітична доповідь. / за ред. О.М. Майбороди. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 88 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/11/subiektnist_ukrainy.pdf
16. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика : навч. посіб. / М. П. Требін, Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна та ін. ; за ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2016. – 540 с.
17. Теорія міжнародних відносин: термінологічний словник. — Л.: Тріада плюс, 2011. — 318 с.

Додаткова література:

1. Арон Р. Мир і війна між націями. - К.: Юніверс, 2000, - 875 с.
2. Американсько-японський безпековий альянс: на що варто звернути увагу в Україні. Аналітичний коментар / Бонджі Охара. Березень, 2021. URL: http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Policy-comment-ukr_web.pdf
3. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи / Пер. з англ. – Львів: Лілея-НВ, 2000. – 236 с.
4. Бжезінський З. Вибір: світове панування чи світове лідерство / Пер. з англ. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 203 с.
5. Валігура Н. Ю. Стратегія та доктрина зростання китайського впливу в світі *Наукові записки студентів та аспірантів. Серія «Міжнародні відносини»*. 2020. Вип.5. С. 43-51. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/8261/>
6. Веселовський А. І., Александров О. С., Орлик В. В. Вплив пандемії COVID-19 на розвиток глобальних процесів розвитку системи міжнародних відносин URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-05/covid-i-globalni-procesy-1.pdf>
7. Гавінська І.-М. С. Співробітництво Великої Британії та Європейського Союзу після Брекзиту: умови та перспективи *Наукові записки студентів та аспірантів. Серія «Міжнародні відносини»*. 2020. Вип.5. С. 127-133. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/8271/>
8. Головченко В.І. Конфліктний і конструктивний потенціали взаємодії китайського та індійського полюсів сили *Міжнародні відносини Серія "Політичні науки"*. 2015. №5. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2504/2234
9. Грубінко А.В. Велика Британія в системі європейської зовнішньої і безпекової політики (1990-2016 рр.): монографія. Тернопіль: Вектор, 2017. с.
10. Грубінко А.В. Європейський Союз після Вгехіт: продовження історії Моногр. / А.В. Грубінко, А.Ю. Мартинов. Тернопіль: 2021. 258 с.
11. Державна політика забезпечення національної безпеки України: основні напрямки та особливості здійснення. : монографія / Криштанович М.Ф., Пушак Я.Я., Флейчук М.І., Франчук В.І. – Львів : Сполом, 2020. – 418 с. URL: http://nbuviar.gov.ua/images/nak_mon_partneriv/Dergavna_polituka_zabezpechennya_nacionalnoi_b_ezpeku_Ukrainu.pdf
12. Дюррозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 р. до наших днів / Пер. з фр. — Київ: Основи, 1995.

13. Економічні інтереси України на тлі суперечностей у геополітичному трикутнику США– Китай–ЄС Аналітична записка / Тетяна Зосименко. 2021. 25 с. URL: http://prismua.org/wp-content/uploads/2021/09/EU_china_usa.pdf
14. Забезпечення національної безпеки України в умовах входження України до Європейського та Євроатлантичного просторів: монографія / В. І. Абрамов, С. О. Борисевич, А. В. Дацюк, Р. Р. Марутян та ін.; за заг. ред. Ю.В. Мельника, Л. М. Шипілової. Київ: НАДУ, 2019. – 110 с. URL: <http://academy.gov.ua/eu/pages/dop/9/files/99d695aa-1c48-4439-be82-328073ac9129.pdf>
15. Загурська-Антонюк В. Ф. Міжнародна безпека у контексті глобалізації сучасного світу *Інвестиції: практика та досвід*. 2020 № 13—14. С. 103-109. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/13-14_2020/18.pdf
16. Зайцева М.В. Концепції впливу глобалізації на міжнародні відносини *Міжнародні відносини Серія "Політичні науки"*. 2015. № 9. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2670/2374
17. Закон України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 р. №2469-VIII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2018. – №31. – Ст. 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
18. Карпенко О. В. Забезпечення національної безпеки в контексті участі України в діяльності міжнародних організацій. *Політичне життя* 2020. №2. С. 118-124.
19. Літвін В.А. Сучасні концепції національних інтересів у контексті зовнішньої політики держав *Політичне життя*. 2018. №3. С. 129-134. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/5965>
20. Літвін Л.А. Сучасні геополітичні концепції: висновки для України *Політичне життя*. 2019. №4. С. 109-115 URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/issue/view/252>
21. Мазурець Ю. О. Трансформація поняття «національні інтереси» в теоріях та концепціях за умов глобалізації *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2015. № 124. Том 1. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/view/2608/2315>
22. Макаренко Є.А., Погорська І.І., Рижков М.М., Чекаленко Л.Д. Америка і Європа у сучасних міжнародних трансформаціях: монографія К.: Центр вільної преси, 2014. – 472 с.
23. Мануїлова К. В. Економічні санкції як інструмент зовнішньої політики *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2014. № 122. Том 2. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/view/2466/2198>
24. Морозюк, А. В. Інтереси Китаю в Центральній Азії на сучасному етапі *Наукові записки студентів та аспірантів. Серія «Міжнародні відносини»*. 2020. Вип. 5. С. 267-277. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/8288/>
25. Орлик В. В. Чотиристоронній діалог з питань безпеки (QUAD) як новий формат партнерства в Індо-Тихоокеанському регіоні URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-02/quad1.pdf>
26. Процюк М. В. Основні підходи до розкриття змісту поняття «м'яка сила» та її інструментів у науковій думці сучасної Польщі *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2015. № 126. Том 2. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/view/2817/2525>
27. Рижков М.М., Зайцева М.В. Взаємодія країн БРІКС у постбіполярному світі: монографія К.: Центр вільної преси, 2017. – 234 с.
28. Розвиток спільної зовнішньої і безпекової політики Європейського Союзу. Перспективи для України: аналітична записка. – К.: НІСД, 2017. URL: www.niss.gov.ua/articles/2672.
29. Стратегія зовнішньополітичної діяльності України, затверджена Указом Президента України від 26 серпня 2021 року № 448/2021 URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>
30. Сучасний стан і перспективи розвитку й трансформації Північноатлантичного альянсу : аналіт. доп. / В. Кравченко, В. Орлик, М. Замікула, В. Ярмоленко, О. Давимука ; за

заг. ред. М. Паламарчука та О. Александрова. – Наук. електрон. вид. – Київ : НІСД, 2021. – 36 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-12/blok_nato.pdf

31. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, Європейським союзом та його державами – членами, з іншої сторони. Офіційний сайт Комітету ВРУ з питань європейської інтеграції. URL: <http://comeuroint.rada.gov.ua/komevoint/doccatalog/document?id=56219>

32. Україна і країни Східної, Південно-Східної та Південної Азії: підсумки 2020 року та перспективи розвитку : аналіт. доп. / [Гончарук А. З., Дроботюк О. В., Кіктенко В. О. та ін.] ; за заг. ред. О. В. Литвиненка – Київ : НІСД, 2021. – 45 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-09/analytrep_12_2021.pdf

33. Фесенко М. Трансформація суверенітету в умовах формування нового міжнародного порядку. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини*. 2016. №1(44/45). С.36-42.

34. Фесенко М.В. Глобальні політичні трансформації світової системи *Міжнародні відносини Серія "Політичні науки"*. 2017. № 13. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3012/2701

35. Хартія стратегічного партнерства Україна – США від 10 листопада 2021 року URL : <https://mfa.gov.ua/news/hartiya-strategichnogo-partnerstva-ukrayina-ssha>